

Paweł E. Wespiński

**INTERDYSCYPLINARNA OGÓLNOPOLSKA
KONFERENCJA NAUKOWA *ORGANIZOWANIE
WSPÓŁCZESNEJ PRZESTRZENI MIEJSKIEJ***

We współczesny dyskurs o mieście zaangażowani są dziś przedstawiciele licznych, niejednokrotnie dość nieoczywistych dyscyplin. Sprawia to, że podejmowanie badań dotyczących miast nabiera coraz częściej charakteru wielo- albo interdyscyplinarnego. Taki charakter miała też odbywająca się 24 i 25 listopada 2017 roku konferencja *Organizowanie Współczesnej przestrzeni miejskiej*, zorganizowana przez Instytut Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej Wydziału Geografii i Studiów Regionalnych Uniwersytetu Warszawskiego oraz Muzeum Warszawy. W tę pozorną nieoczywistość wkomponowało się również partnerstwo obu instytucji. O ile bowiem badania nad miastem na Wydziale Geografii UW są w pełni zrozumiałe, to jednak udział Muzeum może wymagać pewnego wyjaśnienia. Muzeum Warszawy koncentruje swą aktywność merytoryczną, obok typowej działalności wystawienniczej i opracowania zbiorów, również na pracach badawczych dotyczących Warszawy. Studia nad miastem, oprócz licznych prac historycznych, znalazły dotąd swój wyraz między innymi w dużej konferencji naukowej i publikacji *Skąd się biorą warszawiacy*, serii wydawniczej „Plany Warszawy” przybliżającej poszczególne plany miasta w kontekście szeroko zarysowanego tła historycznego, współudziale w corocznych festiwalach „Warszawa w budowie”, czy też publikacji rocznika „Almanach War-

szawy”, jako forum naukowej refleksji o mieście. I choćby te nieliczne przykłady studiów miejskich uzasadniać mogą przywołane partnerstwo.

Zorganizowana konferencja była czwartą z serii ogólnopolskich interdyscyplinarnych konferencji miejskich organizowanych przez Wydział Geografii UW. Wszystkie łączy osoba jej głównego organizatora, jej *spiritus movens*, dr Mikołaj Madurowicz. Poprzednie edycje konferencji odbywały się kolejno pod tytułami *Percepcja współczesnej przestrzeni miejskiej* (2006), *Wartościowanie współczesnej przestrzeni miejskiej* (2009) i *Kształtowanie współczesnej przestrzeni miejskiej* (2012). Ich pokłosiem były trzy obszernie monografie wydane pod tytułami zbieżnymi z tematami spotkań. Konferencję w 2017 roku przygotował zespół: Andrzej Lisowski (przewodniczący), Mirosław Grochowski, Mikołaj Madurowicz, Katarzyna Szmigiel-Rawska, Waldemar Wilk, Paweł Weszpiński, Bartosz Barański i Agata Korzeniecka.

Edycja pod hasłem *Organizowanie współczesnej przestrzeni miejskiej* zgromadziła blisko 100 uczestników, reprezentujących 31 jednostek naukowych. Wykłady, referaty i wystąpienia panelowe zaprezentowali przedstawiciele Collegium Polonicum w Słubicach, Politechniki Gdańskiej, Politechniki Krakowskiej, Politechniki Opolskiej, Politechniki Śląskiej, Politechniki Warszawskiej, Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie, Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie, Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu, Uniwersytetu Artystycznego w Poznaniu, Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach, Uniwersytetu Gdańskiego, Uniwersytetu Jagiellońskiego, Uniwersytetu Łódzkiego, Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu, Uniwersytetu Warszawskiego, Wolnego Uniwersytetu Warszawy oraz Zachodniopomorskiego Uniwersytetu Technologicznego w Szczecinie, Centrum Astronomicznego PAN, Instytutu Historii Nauki PAN, Instytutu Badań Literackich PAN, Instytutu Filozofii i Socjologii PAN oraz Polsko-Niemieckiego Instytutu Badawczego w Collegium Polonicum w Słubicach.

Na program konferencji złożyły się trzy sesje wykładowe (8 wykładów), dwa panele dyskusyjne oraz 12 sesji referatowych (49 referatów). Wykłady wprowadzające dały uczestnikom spojrzenie na miasto z różnorodnych perspektyw. W zupełności niespodziewane dla słuchaczy spojrzenie zaprezentował astronom Stanisław Bajtlik (Centrum Astronomiczne im. Mikołaja Kopernika PAN) w wykładzie *Architektura i urbanistyka nie z tej Ziemi*, dającym asumpt do poszukiwania porównań między strukturą miasta i stacji kosmicznej. Do procesów kształtowania struktur społecznych miasta odnosił się wykład Iwony Sagan (Katedra Geografii Ekonomicznej Uniwersytetu Gdańskiego), dotyczący między innymi problematyki lokalizacji dobrych szkół, specyfiki grodzonych osiedli, funkcji przestrzeni publicznych, prywatyzacji i rewitalizacji. Planowania przestrzeni miejskiej poświęcił swe wystąpienie Piotr Lorens (Katedra Urbanistyki i Planowania Regionalnego Politechniki Gdańskiej i Towarzystwo Urbanistów Polskich), wskazując na

problem dominacji procedur nad ideami w polskim systemie planowania przestrzennego. Zagadnienia ekonomiczne oraz związane z polską polityką miejską w kontekście europejskim poruszył Jacek Szlachta (Katedra Rozwoju Regionalnego i Przestrzennego, Szkoła Główna Handlowa). Natomiast dość kontrowersyjne i inspirujące do refleksji, ideologiczne spojrzenie na przestrzeń miejską było esencją wykładu Jana Sowy (Wolny Uniwersytet Warszawy), dotyczącego między innymi organizacji symbolicznej sfery miasta.

Wielowątkowość referatów i prowadzonego na konferencji dyskursu nie poddaje się łatwej syntezie. Program spotkania wkomponował się w pewnym stopniu w koncepcję asamblażu, odnoszoną w jednym z referatów do zjawiska, jakim jest miasto (Ewa Rewers w referacie *Woda jako aktor miejskich scen*). Wśród tematyki wystąpień znalazły się rozważania o przestrzeniach lokalnych, w tym sąsiedzkich, oraz o narzędziach wspierających ich organizowanie. Odnoszono się do kreatywności i promocji miast i ich polityki, wiele miejsca poświęcono popularnemu dziś pojęciu partycypacji, wraz z oceną rozlicznych rozwiązań partycypacyjnych, w tym kontekście miejscu i specyfice ruchów miejskich. Frapujący wątek wypłynął między innymi z prezentowanych rozważań o miejskich przestrzeniach dźwiękowych. Wyniki prowadzonych badań i realizowanych aktywności odnoszono zarówno do miast dużych, jak i niewielkich ośrodków, a także do obszarów metropolitalnych. Wskazywano na przykład na rozwiązania i doświadczenia dotyczące organizowania tych przestrzeni oraz prowadzonych w nich działań rewitalizacyjnych. Wątkom samorządowym, gospodarczym i planistycznym towarzyszyły wątki społeczne, w tym zagadnienia dotyczące aktywności kulturalnej. Wskazuję tu jedynie wybrane elementy treści konferencji, sygnalizując tylko bogactwo prezentowanych rozważań oscylujących wokół głównego tematu – organizowania współczesnej przestrzeni miejskiej.

Pierwszy dzień obrad zamykał panel dyskusyjny poświęcony tematyce samorządowej, prowadzony przez Mirosława Grochowskiego (Wydział Geografii i Studiów Regionalnych Uniwersytetu Warszawskiego). Wzięli w nim udział Patrycja Dołowy (Fundacja Przestrzenie), Krzysztof Domaradzki (Wydział Architektury Politechniki Warszawskiej) oraz Michał Olszewski (zastępca prezydenta m.st. Warszawy). Wokół rozumienia miasta opisanego przywołaną przez K. Domaradzkiego definicją: „Miasto to miejsce, w którym ogniskują się kontakty międzyludzkie” rozważano takie zagadnienia jak problematyka partycypacji, w tym problem reprezentacji mieszkańców, z kluczowym pytaniem „czy mieszkańcy reprezentują mieszkańców?”. Dobór dyskutantów tej obszernej rozmowy był niezwykle trafny, jako spotkanie przedstawicieli nauki, władzy i ruchu społecznego.

Obrady dnia drugiego rozpoczął drugi panel dyskusyjny poświęcony toponomastyce i miejscu nazwy w organizowaniu przestrzeni miejskiej, prowadzony przez Pawła E. Weszpińskiego (Muzeum Warszawy, Zespół Historii Kartografii IHN PAN i Zespół Nazewnictwa Miejskiego m.st. Warszawy). Uczestnikami dyskusji panelowej byli naukowcy badający, użytkujący i wdra-

zający nazwy: Teresa Bogacz (Zespół Historii Kartografii IHN PAN i wrocławski zespół nazewnictwa miejskiego), Andrzej Czerny (Zakład Kartografii i Geomatyki UMCS w Lublinie i Komisja Standaryzacji Nazw Geograficznych poza Granicami Rzeczypospolitej Polskiej), Jacek Leociak (Pracownia Poetyki Teoretycznej oraz Zespół Badań nad Literaturą Zagłady Instytutu Badań Literackich PAN, Centrum Badań nad Zagładą Żydów przy Instytucie Filozofii i Socjologii Polskiej Akademii Nauk) oraz Andrzej Markowski (Instytut Języka Polskiego Wydziału Polonistyki Uniwersytetu Warszawskiego, Rada Języka Polskiego, Komisja Standaryzacji Nazw Geograficznych poza Granicami Rzeczypospolitej Polskiej, Zespół Nazewnictwa Miejskiego m.st. Warszawy). Dyskurs prowadzony był wokół doświadczeń uczestników i badań teoretycznych dotyczących nazw miejskich. Istotne znaczenie miał namysł nad funkcją nazwy, nad jej sensem, charakterem, a także nad jej historią. Wśród wniosków wypływających z dyskusji, którą można nazwać niedokończoną, jest chęć stworzenia odrębnego forum do naukowej rozmowy o nazwach miejskich, być może w formule samodzielnej konferencji.

Zamykając sesję wykładową, podobnie jak całość konferencji, cechowała ogromna różnorodność. Rozpoczął ją wykład Małgorzaty Michel (Zakład Profilaktyki Społecznej i Resocjalizacji, Instytut Pedagogiki, Uniwersytet Jagielloński), w którym autorka wprowadziła uczestników w świat tak zwanego drugiego życia miasta, zwykle niedostrzeganego przez uczestników konferencji, reprezentujących społeczną grupę „normalsów”. Poruszyła przy tym problematykę funkcjonowania środowisk miejskich, które dotyka problem wykluczenia społecznego. Marek Bryks (Katedra Miasta Innowacyjnego, Szkoła Główna Handlowa) w wykładzie *Poczucie przestrzeni miejskiej* wiele miejsca poświęcił zagadnieniom edukacyjnym, stawiając kluczowe dla swych rozważań pytanie: „Co obywatel wiedzieć powinien, gdy już stanie się obywatelem”. Frapujące, może nawet kontrowersyjne przemyślenia przedstawił Czesław Bielecki w referacie poświęconym minimum planistycznemu potrzebnemu do skutecznego sterowania rozwojem miasta. Podejmując próbę opisanie zjawiska, jakim jest miasto, wskazał, że „miasto powstaje w dwóch wymiarach na planie własności i w czwartym wymiarze, jakim jest czas, w którym dopiero powstaje trzeci wymiar – wysokość”.

Pokłosiem namysłu uczestników konferencji będą artykuły w polsko- i anglojęzycznych czasopismach naukowych. Prawdopodobne jest też wydanie zapisu dyskusji panelowych wraz z autorskimi rozszerzeniami oraz wybranymi artykułami rozwijającymi część wykładów jako odrębnej, monograficznej publikacji pokonferencyjnej.

Z dużym zainteresowaniem uczestników konferencji spotkało się, zorganizowane dzień po zamknięciu obrad, kuratorskie oprowadzanie po wystawie głównej Muzeum Warszawy. Również ono stało się miejscem dyskusji o mieście w miejscu jego specyficznego, kulturowo-historycznego organizowania, jakim jest miejskie muzeum.